

A ZENEOKTATÁS CÉLJA A XXI. SZÁZAD ELEJÉN

A Kodály koncepció tanításának további adaptációja

A zeneórán a tanár feladatai közé tartozik, hogy kifejlessze a diákokban a tolerancia tulajdonságát és a más kultúrák iránti megértést. Meggyőződésem, ez kell, hogy a célja legyen a XXI. századi zeneoktatásnak az egész világon. Megfelelő módszer alkalmazásával, a zenetanárok képesek lennének felkelteni az érdeklődést a különböző kultúrák iránt, és megértetni a különböző nemzetek gondolkodásmódját, és akkor elmondhatnánk, hogy a zeneoktatás hozzájárul az emberiség jobb jövőjéhez.

Minden népnek megvan a saját kultúrája, és minden kultúra különbözik az összes többitől. Közülük néhány nem nagyon különbözik egymástól. Az európai, az ázsiai és az afrikai kultúra sok szempontból nagyon eltérő.

A magyar és a japán tradicionális hangsorok például pentaton jellegűek, mégis különböznek egymástól. A giusto és parlando előadásmódban rokonságot fedezhetünk fel, hiszen a japán népdalra éppúgy jellemző, mint a magyarra, de a japánban nincs háromnegyed (3/4-es) metrum.

A négy tradicionális japán hangsor a Ricu, Minjó, Mijakobusi, és Rjúkjú.

Ricu hangsor	
Minjó hangsor	
Mijakobusi hangsor	
Rjúkjú hangsor	

Minden kultúrának megvan a saját zenei hagyománya, tehát minden zenei hagyomány különbözik a többitől. Egyes esetekben a zene papírra írva maradt fenn, más esetekben szózhagyomány útján.

Ha európai zenét tanítunk, ügyelnünk kell arra, hogy jól értsük a kottaírást. A Kodály koncepció és Kodály gondolatai nagyon hasznosak minden nép számára, aki meg akarja érteni az európai zenét.

Példaként említem, mikor kórusommal a Fukushima Kodály Kórusal Bartók Béla „Gyermek és női karok” kötetének összes művét adtuk elő Helsinkiben és Japánban, majd később CD-t is készítettünk belőle. Nagyon könnyen meg tudtam tanítani a 27

* A Miyagi Egyetem professzora, Japán. Elhangzott a Magyar Kodály Társaság 2007. évi Nemzetközi Kodály Konferenciáján, Budapesten

kórusművet a Kodály-módszer szerint szolmizációval, és minden kórustag nagyon megszerette ezeket a műveket.

Másrészt viszont, ha szájhagyomány útján fennmaradt zenét akarunk tanítani, más módot kell választanunk a kottairás helyett. El kell mennünk a forráshoz, és közvetlenül kell tanulnunk a népművésztől, ahogy Kodály és Bartók tette. Meg kell tanulnunk, hogy ők hogyan énekelnek és játszanak, közvetlenül tőlük kell tanulnunk. Ennek az a legjobb módja, ha pontosan utánozzuk őket. És nemcsak a zenét kell megtanulnunk,

Dr. Furiya Miyoku és dr. Szőnyi Erzsébet

hanem a mozdulatokat és sok egyebet is, ami a kultúrájukhoz, a történelmükhöz és az életükhöz kapcsolódik és meghatározó a zenei élet területén is. A zene nem áll egymagában. Nagyon fontos, hogy megértsük és megtapasztaljuk az összes ilyen aspektust, ha meg akarjuk érteni a zenét.

A találkozás, tanulás és beszélgetés népi énekesekkel, népzeneészekkel, nagyon nagy hatással volt rám, mély érzéseket keltettek bennem, és túlradó örömet okoztak számomra.

Minden népnek megvan a sajátos módszere a hagyományok továbbadásában. A japán tradicionális zene oktatására jellemző, hogy szájhagyomány útján adják tovább. Ez a módszer a Sóga-éneklés módszere.

A Sóga-éneklés során nem használnak kottát, hanem hangutánzással jelenítik meg a tradicionális hangszert. A Sóga-énekléssel a zene egészét mutatják meg egyszerre: a dallamot, ritmust, játékmódot, ujjrendet, pengetést, dobütést... És ez nem csak Japánra jellemző, hanem sok más ázsiai országban, Korea, Bali szigetén is találkozhatunk hasonló tanítási módszer.

Két példát említek, egyet Japánból, a Koto (japán hárfa) Sógát, és Bali szigetéről, Indonéziából a Gamelán zenében megjelenő Kundan (dob) Sógát.

A Koto a leghíresebb japán hangszer az egész világon. Játszani rajta régen csakis Sóga-énekléssel tanítottak, papír, azaz kotta nélkül.

Egy példa Koto Sógára

A Sóga: Tén tón sjan Sjasaj kórorin sján
A szolmizáció: mi ti lá mi mi tí lá fá mi

A tanuló csak hallgatta a tanár éneklését, sokáig gyakorolta és memorizálta, és csak miután a Sógát pontosan el tudta énekelni, kapott engedélyt arra, hogy a Sógának megfelelően játszani kezdjen a Koton. Japánban ezt hívjuk a Sóga-éneklés módszerének.

A Bali szigeti Gamelán zenében nagyon érdekes gondolat rejlik; minden hangszer, dallam és ritmus párosa. A Bali szigetén élő emberek úgy gondolják, hogy pl. jószág és gonoszság, sötétség, és napfény, élet és halál együtt jár, így a Kundanból (dobból) is kettő kell. Az egyiket Kundan Wadonnak, a másikat Kundan Lanannak hívják. A Kundan Wadonnak mély a hangja, a Kundan Lanan magasabb hangja van.

Én egy harmadik módot javasolnék a zenetanításra. Ezen egy vegyes módszert értek, ahol a zene európai módon lenne lekottázva, de a népzene stílusa és szelleme szájról–szájra lenne továbbadva. Ekkor először elolvassuk a kottát, majd elfeledkezünk róla, figyelmesen meghallgatjuk a népdalt, és megtanuljuk, hogy milyen stílusban adják elő az eredeti népművészek. Így tanítottam japán népdalt Amerikában.

Először elolvastuk a kottát, utána eltettük a kottákat és a japán kórus tagjai (Fukusima Kodály Kórus) az amerikai kórus tagjaival (International Vocal Ensemble) egymás mellé álltak kézen fogva, és a japán kórus tagjai, miközben énekelték a népdalt, a kezüket együtt mozgatva amerikai barátaikkal, tanították meg a dallam ívét, ritmusát. Ez az összetett módszer a kézről–kézre, szívtől–szívig. A japán kórus tagjai nagyon igyekeztek a japán népdal érzésvilágát szívük mélyéről átadni kézről–kézre, szívtől–szívig.

Segítette együttéklésünket a sok beszélgetés is, melynek során megismerhettek minket, gondolatainkat, érzéseinket, hallhattak hétköznapijainkról, ízelítőt kapva így egy kicsit kultúránkról, mely tradicionális zenénk mögött húzódik.

Japán népdal. Karibosikiriuta Arr. YAMASHIRO Sogyi

Solo

koko no — yama no

Soprano

Alto

Tenor

Bass

koko no — ya ma no —

Azt hiszem, hogy ha a zenetanárok mindhárom módszert megfelelően alkalmaznák a tanításban, a diákok nemcsak a zenét értenék meg, hanem sok egyebet is, ami a zenei tevékenység mögött húzódik meg, ezáltal elmondhatnánk, hogy a zeneoktatás hozzájárul a népek közötti jobb megértéshez, és a világ jobb jövőjéhez. A zene mindenkié!

A Módszerem az eltérő kultúrájú népek zenéjének oktatásában:

- 1) Tanuljunk úgy, hogy közben használjuk a hagyományos elképzeléseket, módszereket.
- 2) Fontos, hogy közvetlenül népművésztől is tanuljunk.
- 3) Fontos használni hagyományos hangszereket és énektechnikát.
- 4) Fontos gyakorlatban is megtapasztalni (utazni és megtanulni) azokat a mozdulatokat és sok más egyebet is, ami az adott nép kultúrájához, történelméhez és hétköznapi életéhez kapcsolódik, és meghatározó a zenei élet területén is.

Fordította:
Vandulek Márta és Moldoványi Cecília